

Punainen Risti

Avun muuttuvat tarpeet – tiivistelmä tilannekuvasta

Diakonia-ammattikorkeakoulun työryhmä:

Sakari Kainulainen, Joakim Zitting, Henna Harju & Nina Antipin

Lokakuu 2025

Sisällysluettelo

Johdanto	3
1 Ongelmat kasvavat – toimintaympäristö muuttuu	4
2 Yhä useampi tarvitsee apua	5
2.1 Järjestöt kokevat painetta muutokseen	6
2.2 Vapaaehtoistoiminta kiinnostaa – rahoitus tiukassa	7
3 Yhteiskunnallinen kehitys muuttaa avun tarvetta	8
3.1 Köyhyys yleistyy – hyvinvointiyhteiskunta vaikeuksissa	8
3.2 Huono-osaisuus on paikallista	10
3.3 Teknologia ja kohtaamisen kriisi	10
3.4 Yhteiskunnan arvot kovenevat	11
3.5 Polarisoituminen lisää turvattomuutta	12
3.6 Ilmastonmuutokseen vastaaminen – mahdollisuus kehitykseen?	13
4 Haavoittuvassa asemassa olevien avun tarpeiden muutokset	14
5 Yhteenveto: Avun tarve kasvaa, mutta auttajia on entistä vähemmän	15
Lähteet	17

Johdanto

Hyvä lukija,

Kesällä 2023 yleiskokous päätti, että yleiskokouskauden aikana aloitamme keskustelun siitä, miten parhaiten vastaamme avun muuttuviin tarpeisiin. Tämä selvitys tehtiin, jotta tunnistaisimme mahdollisimman hyvin heidät, joiden auttamista varten Punainen Risti on perustettu. Valinnan pitää perustua tietoon, ei luuloon tai toiveeseen. Selvitys kokoaa ajankohtaisen tilannekuvan avun tarpeiden muutoksista ja niiden vaikutuksista toimintaamme. Se tarkastelee haavoittuvuuden uusia muotoja, avun kohdentamisen haasteita sekä järjestöjen roolia muuttuvassa yhteiskunnassa.

Suomen Punaisen Ristin tehtävänä on auttaa kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevia. Tämä tehtävä ei muutu. Avun muodot ovat kuitenkin muuttuneet yhteiskunnan muuttuessa. Elämme nyt uutta murroksen aikaa. Yhteiskuntasopimusta siitä, millainen hyvinvointiyhteiskunnan kuuluu olla, neuvotellaan uudelleen, ikä- ja aluerakenteemme muuttuu jyrkästi, monimuotoistuminen haastaa perinteisiä auttamisen muotoja. Nämä vaativat meiltä paitsi uudenlaista asennetta, myös uudenlaista toimintaa.

Yhteiskunnalliset megatrendit, kuten väestön ikääntyminen, taloudellinen eriarvoistuminen, digitalisaatio ja ilmastonmuutos, vaikuttavat Punaiseen Ristiin kuten muihinkin. Ne vaikuttavat myös suoraan siihen, miten ja kenelle apua tarvitaan.

Avun antamisesta tuskin voidaan koskaan sanoa, että se kohdentuu väärin. Apua saavalle apu on aina arvokasta ja tulee tarpeeseen. Voimme kuitenkin arvioida, minkälainen apu tarvitsee meiltä enemmän panostusta – resursseja tai aikaa – ja miten sitä parhaiten teemme.

Toivon, että tämä selvitys antaa sinulle, hyvä lukija, eväitä keskusteluun siitä, miten yhdessä muutamme Punaista Ristiä niin, että olemme merkityksellinen ja luotettava auttaja juuri kaikkein haavoittuvimmille myös seuraavat vuosikymmenet.

Eero Rämö pääsihteeri

Haavoittuvuus ja haavoittuvassa asemassa olevat

Kansainvälinen Punainen Risti korostaa, että haavoittuvuus ei ole kenenkään pysyvä ominaisuus. Se syntyy yhteiskunnan olosuhteista ja rakenteista, jotka liittyvät sosiaaliseen asemaan, sukupuoleen, ikään tai etnisyyteen. Haavoittuvuus syntyy altistumisesta erilaisille uhkille. Siksi yhteiskunta joko lisää tai vähentää ihmisen haavoittuvuutta. Mitä hauraampi yhteiskunta on, sitä enemmän myös kriisit ja katastrofit lisäävät haavoittuvuutta. Yksi haavoittuvuuden lähikäsitteistä on marginaalisuus, joka on tunnistettu myös kansainvälisen Punaisen Ristin työskentelyssä.

Haavoittuvuutta aiheuttavat yhteiskunnan arvot, normit ja syrjivät rakenteet, jotka vaikeuttavat yksilön mahdollisuuksia turvata oikeuksiaan ja osallistua yhteiskuntaan. Haavoittuvuus voi olla tilannekohtaista tai rakenteellista, ja siihen liittyy usein osallisuuden puute. Haavoittuvuus tarkoittaa, ettei ihminen pysty yhtä hyvin turvaamaan oikeuksiaan kuin muu väestö, eikä koe tulevaisuutta kuulluiksi. Kyvykkyydet sen sijaan ovat resursseja, taitoja ja rakenteita, joiden avulla yksilöiden ja yhteisöjen haavoittuvuuksia voidaan vähentää. Haavoittuvuuteen liittyy alttiuden lisäksi kyky ennakoita ja selviytyä kriiseistä.

Lähteet: ICRC, (2024, s. 10); Tirkkonen (2023); Kuronen (2022); Virokannas, Liuski & Kuronen (2020); Kuusisto ym., (2022)

1 Ongelmat kasvavat – toimintaympäristö muuttuu

Tulevaisuuteen vaikuttavia megatrendejä ennustavat Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö OECD, Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra ja Valtioneuvosto. OECD tarkastelee trendien vaikutusta sosiaaliseen suojeluun. Jäsenmaiden väestö ikääntyy, mikä lisää palveluiden tarvetta ja vaikeuttaa eläkejärjestelmien rahoittamista. Muutos aiheuttaa työvoimapuutteen, mikä vaikeuttaa julkisten palveluiden tarjoamista ja rahoittamista. Yksinelävien aikuisten määrä kasvaa, ja yksin asuminen lisää köyhyysriskiä. Ilmastomuutos vaikuttaa elinoloihin ja -keinoihin, mutta myös ilmastomuutoksen hillitsemiseksi tarkoitetut toimenpiteet saattavat vaikuttaa elinkeinoelämään ja työllisyyteen. Suomessa lähes 40 prosenttia väestöstä ei ole juurikaan huolissaan ilmastomuutoksesta, kun taas OECD-maiden keskiarvo on noin 25 prosenttia.¹

Edellisten lisäksi Sitra on omassa megatrendiraportissaan esittänyt, että varallisuuserot kasvavat Suomessa ja globaalisti. Tulevaisuutta koskeva epävarmuus kuormittaa mielen hyvinvointia. Teknologian kehitys jakaa ihmisiä ryhmiin mahdollisuuksien ja osaamisen mukaan.²

Valtioneuvoston tulevaisuusselonteko tunnistaa samoja muutostrendejä. Monet kehityskulut vaikeuttavat hyvinvointimenojen rahoittamista, mutta esimerkiksi vihreä siirtymä ja teknologia voivat myös avata uusia mahdollisuuksia positiivisille kehityskuluille.³

Osa näistä megatrendeistä on vahvasti havaittavissa Suomessa jo nyt ja näkyvät tulevaisuudessa vielä voimakkaammin, ellei niihin puututa.

Tutkimuskysymykset

Selvityksen tavoitteena oli kartoittaa Suomen Punaisen Ristin ja muiden järjestöjen toimintaympäristöä ja sen muutoksia. Työtä ohjasivat neljä kysymystä:

- 1. Keitä ovat haavoittuvassa asemassa olevat? Mitä termillä tarkoitetaan ja ketkä ryhmään kuuluvat?**
- 2. Miten haavoittuvassa asemassa olevien avun tarpeet ovat muuttuneet viimeisen viiden vuoden aikana?**
- 3. Miten haavoittuvassa asemassa olevien tilanne tulee muuttumaan seuraavan kymmenen vuoden aikana? Ja tuleeko tämä ryhmä muuttumaan?**
- 4. Mitä nämä kehityskulut tarkoittavat avun tarpeelle sekä auttajille?**

1 OECD, 2024

2 Dufva & Rekola, 2023

3 Valtioneuvosto, 2024

2 Yhä useampi tarvitsee apua

Syrjäytyminen yhteiskunnasta johtaa haavoittuvuuteen ja avun tarpeeseen. Köyhyys voi aiheuttaa syrjäytymistä. Työttömyys puolestaan aiheuttaa köyhyyttä ja on yksi Suomen suurimmista yhteiskunnallisista haasteista ja köyhyyden pääsyistä. Etenkin rakenteellinen pitkäaikainen työttömyys on kaiken aikaa korkealla. Heikko työllistyminen vaikeuttaa työttömien ja heidän läheistensä elämää. Myös julkinen talous kärsii, kun verokertymä vähenee ja etuus- ja palvelujärjestelmä rasittuvat.

Suomessa on joukko pienituloisia, jotka elävät sosiaaliturvalla. Suhteellinen köyhyysaste on kasvanut merkittävästi pitkäaikaistyöttömillä, yksinasuvilla ja yksinhuoltajilla. Pienituloisista iso osa on opiskelijoita ja eläkeläisiä,⁴ mutta työssäkäyviä köyhiä on yhä enemmän. Noin 200 000 työssäkäyvän ansiot yltyvät vain köyhyysrajalle. Tämä vastaa noin kymmenesosaa työllisestä väestöstä.⁵

Ruoka-apuun turvautuvien määrä on kasvanut 2020-luvun aikana koronapandemian, kasvaneiden elinkustannusten ja Ukrainan sodan takia. Ruoka-apuun turvautuu entistä enemmän lapsiperheitä, nuoria ja koulutettuja. Ainakin 200 000 ihmistä, eli 3,6 prosenttia suomalaisista, tarvitsee vuosittain ruoka-apua.⁶

Köyhyys heikentää kansanterveyttä. Eniten tienaavat elävät pidempään kuin ihmiset alimassa tuloluokassa. Mielenterveysongelmat ovat suuri haaste ja merkittävin työkyvyttömyyteen johtava tekijä. Nuorten itsemurhat ovat erityisen iso ongelma.⁷

Etniset vähemmistöt ja monet maahanmuuttaneet, etenkin Afrikasta ja Lähi-idästä tulleet, kokevat syrjintää ja vaikeuksia työ- ja arkielämässä. Syrjintä vaikuttaa negatiivisesti heihin, heidän läheisiinsä ja yhteiskuntaan. Syrjintä piilee usein yhteiskunnan rakenteissa, mikä luo eriarvoisuutta, heikentää koulutus- ja työllistymismahdollisuuksia sekä osallisuuden kokemista. Julkiset palvelut eivät tunnista monien maahanmuuttaneiden ja etnisten vähemmistöjen erityisiä palvelutarpeita. Syrjintä liittyy mielenterveyteen, heikompaan elämänlaatuun, yksinäisyyden kokemuksiin ja epäluottamukseen yhteiskuntaa kohtaan.⁸

Väestön ikääntyminen vaikuttaa järjestöjen toimintaan. 2040-lukuun mennessä 85 vuotta täyttäneiden määrä kaksinkertaistuu 160 000:sta 340 000:een⁹. Tilastokeskus ennakoii maaseutukuntien heikon huoltosuhteen yhä heikkenevän vuoteen 2035 mennessä, mikä vaikuttaa palvelujen kysyntään ja tarjontaan. Kuviossa 1 näkee myös järjestöjen heikkenevät mahdollisuudet löytää nuoria vapaaehtoisia maaseutukunnista.

Lähes miljoona Suomessa asuvaa kokee tarvitsevansa apua arkiaskareissa¹⁰. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos on kysynyt avun saannista valtakunnallisesti. Säännölliset kyselyt paljastavat huolestuttavan kehityskulun avun riittämättömyydestä (Kuvio 1).

4 Saarinen, 2023

5 Jakonen, 2024

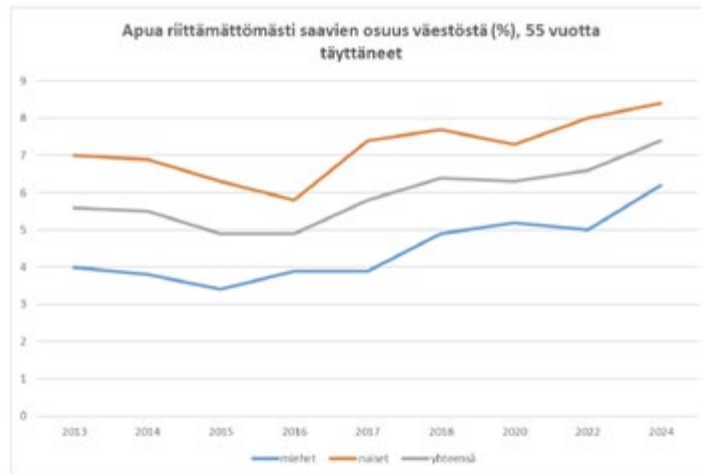
6 Zitting & Kainulainen, 2023; Zitting, 2023

7 Saarinen, 2023; Kestilä & Karvonen, 2025

8 Valtioneuvosto, 2024 s. 252 & 462; Kestilä & Karvonen, 2025, s. 83

9 Valtioneuvosto, 2024, s. 213

10 Kestilä & Karvonen, 2025, s. 31

Kuvio 1. Apua riittämättömästi saavien osuudet väestöstä (Lähde: THL, Sotkanet)

Huhtikuussa 2025 Valtioneuvoston tilaama Kansalaispulssi -kysely kertoo, että kansalaisten luottamus poliitikkoihin ja hallitukseen on laskenut voimakkaasti nykyisen hallituksen aikana.¹¹ Myös luottamus sosiaali- ja terveystalviin on viime vuosina heikentynyt. Vain puolet kansalaisista ilmoitti luottavansa terveystalviin vuonna 2024, kun vuonna 2018 osuus oli 80 prosenttia. Sosiaalitalviin luotti vuonna 2024 enää 42 prosenttia.¹² Moni turvautuu vertaisiin tai järjestöihin terveyteen ja ihmissuhteisiin (läheisen kuolema, erot) liittyvissä ongelmissa.¹³

2.1 Järjestöt kokevat painetta muutokseen

Kansalaiset suhtautuvat järjestöihin positiivisesti. Vuonna 2024 E2 Tutkimuksen toteuttamassa kyselyssä kolme vastaajaa neljästä mieltä järjestöjen täydentävän kustannustehokkaasti julkisen sektorin puutteita vapaaehtois- ja talkootyöllä. Järjestöt tarjoavat apua, johon julkiset tai yksityiset palvelut eivät ylety. Petteri Orpon hallitusohjelmaan perustuva kansalaisjärjestöstrategia hyväksyttiin kesäkuussa 2024. Siinä järjestöiltä kuitenkin leikattiin valtion rahoitusta. Kyselyyn vastanneet ajattelivat sosiaali- ja terveystalviin leikkaamisen heikentävän hyvinvointiyhteiskunnan perustaa.¹⁴

Siksi järjestöt ennakoivat voimakkaita muutoksia toimintaansa. Vuoden 2024 Järjestöbarometrissä järjestöt arvioivat valtionavustusleikkausten vaikutukset mittaviksi. Muutospainetta lisäävät myös eriarvoisuuden kasvu, digitalisaatio, väestön ikääntyminen, kriisit ja niihin varautuminen, yhteiskunnan monikulttuuristuminen ja uudenlaisen kansalaisosallistumisen yleistyminen. Ilmastonmuutoksen vaikutusta järjestöjen toimintaan pidetään nyt merkittävämpänä kuin kahdeksan vuotta aiemmin.

Silti noin kolmasosa järjestöistä pitää yhteiskunnan monikulttuuristumista mahdollisuutena. Valtakunnallisista sosiaali- ja terveystalviin yli puolet ennakoivat sen vaikuttavan suuresti toimintaansa: Järjestöt tavoittavat maahanmuuttajataustaisia ihmisiä¹⁵ ja voivat siten löytää uusia vapaaehtoisia sekä kehittää uudenlaisia toimintamuotoja.

11 Valtioneuvosto, 2025

12 Terveystalviin ja hyvinvoinnin laitos, 2025

13 Kainulainen, S & Wiens, V. (2023)

14 Pitkänen, Ville & Väyrynen, Tuija (2024). Kansalaisjärjestöt ja luottamus. Kyselytulokset: Kansalaisjärjestöjen rooli yhteiskunnassa. E2 Tutkimus.

15 Peltosalmi ym., 2024

2.2 Vapaaehtoistoiminta kiinnostaa – rahoitus tiukassa

Kansalaisareena tutki vuonna 2024 vapaaehtoisuutta Suomessa: 43 prosenttia suomalaisista on toiminut vapaaehtoisina kuluneen vuoden aikana, naiset miehiä useammin ja 15–24-vuotiaat muita useammin. Vapaaehtoistehtäviin käytettiin keskimäärin neljä tuntia viikossa. Vapaaehtoisiksi hakeuduttiin erityisesti ikäihmisten ja lasten pariin sekä asukastoimintaan, yleensä yhdistysten kautta ja näin arvioitiin toimittavan myös tulevaisuudessa. Erityisesti naiset ja nuoret osallistuisivat, jos tarjolla olisi lyhytkestoisia ja kertaluonteisia tehtäviä.¹⁶

Vapaaehtoistoimijoiden ja palkatun henkilöstön yhteistoimintaan voi liittyä haasteita, kuten puutteelliset resurssit, jolloin vapaaehtoiset eivät saa riittävästi tukea työntekijöiltä. Toisinaan vapaaehtoisten ja työntekijöiden toimintatapojen välillä ilmenee jännitteitä ja roolipäselvyyksiä työn yhteensovittamisessa. Vapaaehtoisten elämäntilanteet ja toimintakyky voivat vaihdella nopeasti, mikä vaikeuttaa yhteistyön ennakoitavuutta.¹⁷

Järjestöjen rahoitusleikkaukset ovat uhka myös vapaaehtoistoiminnalle. Rahoitusta tarvitaan esimerkiksi vapaaehtoisten koulutukseen, ja koulutus onkin keskeinen tuki, jota lähes kaikki järjestöt antavat vapaaehtoisilleen. Useimmat tarjoavat virkistystoimintaa, tehtävästä aiheutuvia kuluja korvataan ja tarjotaan työnhajausta.¹⁸

Julkisessa keskustelussa on esitetty näkemyksiä siitä, että järjestöjen rahoitusleikkauksia voitaisiin kompensoida yksityisillä lahjoituksilla. Suomalaiset kuitenkin lahjoittavat vain pienen osan tuloistaan hyväntekeväisyyteen. Suomen sijoitus oli 99:s 101 maan joukossa.¹⁹ Puoluepoliittinen kanta on kytköksissä siihen, ketä autetaan. Vanhuksia ja vammaisia autetaan mieluummin kuin asunnottomia ja maahanmuuttaneita.²⁰

16 Kansalaisareena, 2024

17 Peltosalmi ym., 2024

18 emt.

19 CAF, 2025

20 Kainulainen & Saari, 2018

3 Yhteiskunnallinen kehitys muuttaa avun tarvetta

Valtioneuvoston tulevaisuusselonteossa on jäsennetty Suomeen kohdistuvia tulevaisuuden kehityskulkuja. Näitä ovat geopolitiittiset, taloudelliset, yhteiskunnalliset, murrokselliset teknologiat, ympäristölliset ja oikeusvaltion vakauteen liittyvät muutostekijät. Geopolitiikassa nähdään moninapaistuvan maailman kilpailun kiristyvän. Talousjärjestelmän arvioidaan olevan muutoksessa ja kilpailun luonnonvaroista kiihtyvän samalla, kun tavoitellaan kierto- ja kestävämpää taloutta. Yhteiskunnallisia muutoksia aiheutuu esimerkiksi demografisesta kehityksestä, muuttoliikkeestä, kaupungistumisesta sekä arvojen ja yhdenvertaisuuden erilaisista käsityksistä. Teknologian nähdään muuttavan laajasti ihmisten arkea ja yhteiskunnan toimintaa. Ympäristöä muuttavat ilmaston lämpeneminen, luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen ja siten ympäristön tilan heikkeneminen. Oikeusvaltion pohjaa murentaa demokratiakehityksen hiipuminen.²¹

Punaisen Ristin toimintaan vaikuttavat muutostekijät:

- 1. Hyvinvointiyhteiskunnan rahoitusvaikeudet**
- 2. Paikallisuuden korostuminen**
- 3. Teknologian rooli ja kohtaamisen kriisi**
- 4. Yhteiskunnan arvopohjan muutos**
- 5. Turvattomuuden yleistyminen**
- 6. Ilmastomuutos ja siihen vastaaminen**

Seuraavissa alaluvuissa tarkastellaan näitä kehityskulkuja: niissä viiden viime vuoden aikana tapahtuneita muutoksia ja vaikutuksia seuraavalle kymmenelle vuodelle.

3.1 Köyhyys yleistyy – hyvinvointiyhteiskunta vaikeuksissa

Pienituloisia on yhä enemmän, ja perustoimeentulotukea tarvitsee yhä useampi. Häädöt yleistyvät, mikä vaikeuttaa asunnottomuuden vähentämistä.²² Tilastokeskuksen elinolotilasto kertoo toimeentulovaikeuksien kasvaneen kotitalouksissa kolmena peräkkäisenä vuotena, erityisesti lapsiperheissä.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos julkaisi elokuun 2025 lopulla viimeisimmät laskelmansa vuosien 2024–2025 sosiaaliturvaleikkauksista. Niiden mukaan pienituloisten määrä kasvasi noin 110 000 ihmisellä, joista alaikäisiä olisi 27 000. Laskelmassa on huomioitu myös hallituksen esittämä toimeentulotukiudistus, jonka on määrä tulla voimaan vuonna 2026. Se lisäisi ja syventäisi pienituloisuutta²³ ja heikentäisi lasten mahdollisuuksia koulutukseen, terveydenhuoltoon ja muihin elämän perusedellytyksiin. Perheen taloudellinen niukkuus voi lisätä lasten ja nuorten syrjäytymisriskiä.²⁴

Sosiaaliturvan leikkaukset näkyvät jo Punaisen Ristin ruoka-avussa, jonka vuoden 2024 kyselyn mukaan ruoka-avussa asiointi on lisääntynyt noin 60 prosentilla vastaajista. Yhä useammin apua tarvitsevat vanhuuseläkkeellä, työttömänä tai lomautettuna olleet. Sosiaaliturvan

21 Valtioneuvosto, 2024

22 Kestilä & Karvonen, 2025

23 Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (25.8.2025)

24 Valtioneuvosto, 2024, s. 282; Karvonen & Kestilä, 2025, s. 88

leikkaukset ovat vaikuttaneet etenkin heihin, jotka ovat asioineet ruoka-avussa alle vuoden.²⁵ Tulevaisuudessa yhä useampi tarvitsee ruoka-apua leikkausten takia.

Hyvinvointivaltion toimintaa muuttavia kehityssuuntauksia ovat myös palveluverkon harvennaminen ja digitalisaatio²⁶. Ne aiheuttavat haasteita haavoittuvassa asemassa oleville, mikä tulisi huomioida palveluja suunniteltaessa ja digituen järjestämisessä²⁷. Lähipalveluja keskitetään kunta- tai maakuntakeskuksiin. Peruspalveluja saavat ne, joille pitkät matkat eivät ole ongelma. Monella ei kuitenkaan ole mahdollisuutta matkustaa tarvitsemansa palvelun perässä.²⁸ Aktiivisen kansalaisuuden ihanne saattaakin heikentää haavoittuvassa asemassa oleville kohdennettuja palveluita.²⁹

Väestö ikääntyy ja palvelujen tarve kasvaa seuraavan kymmenen vuoden aikana, mikä lisää hyvinvointiyhteiskunnan rahoitusvaikeuksia, esimerkiksi muistisairauksien yleistyessä.³⁰ Digitalisaatio ja palveluverkon harvennaminen liittyvät tähän kehitykseen. Sitran megatrendiraportti³¹, OECD:n raportti sosiaalisen suojelun tulevaisuudesta³² sekä Valtioneuvoston tulevaisuusselonteko³³ nostavat huolenaiheiksi väestön ikääntymisen ja keskittymisen kasvakeskuksiin. Sillä on vaikutuksensa sosiaali- ja terveyspalveluiden riittävyteen ja rahoitukseen.

Säästötoimenpiteet ja leikkaukset ovat pois myös järjestöjen antamasta avusta. Järjestöissä tehdään ennaltaehkäisevää työtä, joka keventää julkisella sektorilla tehtävää korjaavaa työtä. Leikkaukset järjestöiltä voivat pian koitua korjaavien palveluiden taakaksi.

Järjestöjen mahdollisuus auttaa ihmisiä on heikentynyt tiukan rahoitustilanteen takia. Silti järjestöjen tuottamiin palveluihin päätyy yhä useammin erittäin hankalissa tilanteissa olevia ihmisiä, kun heitä ohjataan julkisista palveluista järjestöjen avun piiriin.

Sosten Sosiaalibarometrissä tuodaan esiin, että pitkäkestoista ja räätälöityä tukea tarvitsevat ihmiset uhkaavat jäädä huomiotta hyvinvointialueiden säästöpainneissa. Samaan aikaan, kun järjestöjen toimintamahdollisuuksia heikennetään, odotukset niiden kantamasta vastuusta kasvavat.³⁴ Barometriin haastateltujen mukaan yhteiskunnassa tarvittaisiin rinnallakulkijuutta, ihmisten ehdoilla tehtyjä palveluratkaisuja ja palvelukokonaisuuksien hallintaa. Nyt palvelujärjestelmä on pirstaleinen, eikä tieto palveluista tavoita kaikkia.

Köyhyyden yleistyminen lisää järjestöjen tarjoaman avun tarvetta. Toisaalta se vaikeuttaa vapaaehtoisten osallistumista auttamistoimintaan. Vapaaehtoisten mahdollisuudet liikkua ja kouluttautua voivat heiketä, jos tulot pienenevät. Osa työssäkäyvistä joutuu tekemään kahta työtä turvatakseen toimentulonsa, jolloin aikaa ei enää riitä vapaaehtoistyöhön.

Köyhyyden yleistyminen nostaa esiin kysymyksen siitä, miten henkilökohtaisten katastrofien, kuten äkillisen köyhyyden tukeminen, suhteutuu yhteisöjen ja kansallisten katastrofien hallintaan. Pitkittyvä köyhyys voi horjuttaa yhteiskuntarauhaa. Tämä korostaa ehkäisevän toiminnan ja valmiustoiminnan kietoutumista toisiinsa.

Hyvinvointivaltion rahoituspohja on heikentymässä. Tämä näkyy palveluiden leikkauksina ja resurssien kohdentamisen vaikeutena. Järjestöistä tulee yhä tärkeämpiä sosiaalisen tuen tarjoajia, etenkin heikoimmassa asemassa oleville. Samaan aikaan eriarvoisuus kasvaa: Yksinäisyys lisääntyy, erityisesti nuorten ja vanhusten keskuudessa. Mielensterveys- ja päihdeongel-

25 Kotiluoto, 2024.

26 Ervasti ym., 2023

27 Kivipelto ym., 2023; Rantanen ym., 2023; Kaihlanen ym., 2025

28 Kivipelto ym., 2023

29 Kirjavainen, 2024

30 Ervasti ym., 2023; Valtioneuvosto, 2024, s. 132; Kestilä & Karvonen, 2025, s. 71

31 Dufva & Rekola, 2023

32 OECD, 2024

33 Valtioneuvosto, 2024

34 Eronen ym., 2025

mat yleistyvät. Lasten ja lapsiperheiden pahoinvointi lisääntyy ja syrjäytymisen riski kasvaa. Hyvinvointivaltion takaaman turvan heikentäminen tekee avun tarpeesta entistä monimuotoisempaa ja pitkäkestoisempaa.

3.2 Huono-osaisuus on paikallista

Maan sisäinen ja kansainvälinen muuttoliike kasvattaa kaupunkialueita, joihin tulee etenkin maahanmuuttaneita, nuoria sekä korkeasti koulutettuja. Kasvukeskuksissa asumisen hinta nousee ja asuinalueiden sosioekonominen eriytyminen heikentää kaupunkien sosiaalista kestävyttä.³⁵ Haja-asutusalueilla sen sijaan väkiluku vähenee ja väestö ikääntyy, mikä heikentää palvelutarjontaa ja osaavan työvoiman saatavuutta³⁶. Esimerkiksi sosiaali- ja terveyspalveluita on maaseutumaisilla ja harvaan asutuilla alueilla yhä vähemmän saatavilla, vaikka iäkkään väestön takia niille olisi keskimääräistä enemmän tarvetta. Vanheneva väestö ei välttämättä pysty käyttämään omaa autoa, joukkoliikenneyhteydet ovat heikot ja digipalvelujen käyttöä vaikeuttavat muun muassa heikot tietoliikenneyhteydet sekä vaikeudet saada pankkitunnuksia, joita monet digipalvelut edellyttävät³⁷. Myös suurten kaupunkien laitamilla olisi tarvetta palveluille. Kaupungeissakaan kaikilla ei ole mahdollisuutta matkustaa keskustoihin palvelujen luo.³⁸

Alueelliselle ja paikalliselle järjestötoiminnalle on kova tarve tulevaisuuden avustustoiminnassa. Jotta riittävä apu saadaan taattua, järjestöt tarvitsevat nykyistä nuorempia vapaaehtoisia avustustoimintaan, sillä ikääntymisen myötä auttajat muuttuvat pikkuhiljaa autettaviksi.

Vapaaehtoiset voivat täyttää palveluiden keskittymisestä johtuvaa palveluvajetta. Punaisen Ristin vahvuuksina nähtiin paikallisten toimijoiden verkosto, läsnäolo sekä paikallinen asiantuntemus. Vapaaehtoisten antama tuki on usein sosiaalista, lähelle tulevaa ja empaattista. Paikallisuus ja läheisyys voivat kärsiä, jos vapaaehtoisia ei löydy. Jos paikallistuntemuksen hyödyntäminen avustustoiminnassa menetetään, se voi vaikuttaa vahvasti harvaan asuttujen alueiden omanarvontunteeseen ja mielialaan. Tulevaisuudessa järjestössä on yhä akuutimpi huoli toimijoiden ja vapaaehtoisten valumisesta kasvukeskuksiin ja ongelmien kasautumisesta alueille, joilla ei ole auttajia eikä palveluita.

3.3 Teknologia ja kohtaamisen kriisi

Digitalisaation myötä ihmisten välinen herkkyys ja pysähtyminen kohtaamiseen ovat vaarassa kadota. Sosiaalinen media voi esimerkiksi luoda sosiaalisia paineita ja kärjistää keskustelukulttuuria. Osalle ikäihmisistä palveluiden digitalisaatio tarkoittaa aiempaa vähäisempiä ihmiskontakteja lisäten yksinäisyyttä. Siksi sanotaan, että kasvokkainen kohtaaminen on kriisissä, jota lisääntynyt teknologian käyttö vahvistaa, siitäkin huolimatta, että se tarjoaa uusia mahdollisuuksia kohtaamiselle. Sitran megatrendiraportti esittää huolia nuorten mielenterveysongelmien yleistymisestä. Koronapandemian lisäksi siihen on vaikuttanut kilpailuyhteiskunnan muuttuminen yhä yksilökeskeisemmäksi, informaatiotulva ja epävarmuus tulevaisuudesta³⁹. Sosiaalisen median käyttö on yhteydessä nuorten mielenterveyshaasteisiin, kuten masennukseen ja ahdistukseen⁴⁰. Mielenterveyden oireet ja yksinäisyyden kokemukset ovat yleistyneet myös aikuisväestössä vuosina 2018–2022. Työikäisen väestön psyykkisen kuormittuneisuuden ennustetaan 2020-luvulla vain kasvavan, jopa 30 prosenttiin, jos sille ei tehdä mitään.⁴¹

35 Valtioneuvosto, 2024, s. 273–274 & 291

36 Valtioneuvosto 2024, s. 257; Kestilä & Karvonen, 2025

37 Aalto ym. 2022, Valtioneuvosto, 2024, s. 274

38 Kivipelto ym. 2023

39 Dufva & Rekola, 2023

40 Azem ym. 2023

41 Kestilä & Karvonen, 2025, s. 38

Jollekin ikäihmisistä palvelujen digitalisaatio tarkoittaa aiempaa harvempia ihmiskontakteja. Heidän yksinäisyytensä lisääntyy. Osa taas hyötyy internetin yhteydenpitomahdollisuuksista⁴².

Suurin osa nuorista voi hyvin, mutta yhä useampi voi huonosti, eikä löydä paikkaansa yhteiskunnassa. Nuorten kokemaan näköalattomuuteen vaikuttaa yhä Korona-pandemian ajan eristyisyys, mutta myös turvallisuuspoliittisen tilanteen muutos. Yhteisöllisyyden vahvistaminen voisi toimia lääkkeenä psykososiaaliseen epävarmuuteen. Avustustoiminta voisi tarjota kohtaamisia, dialogia ja yhteisöllisyyttä. Nuorten psykososiaalisen epävarmuuden kasvu lisää avun tarpeita.

Teknologia ja digitalisaatio voivat helpottaa saamaan palveluita ja yhteyksiä ihmisiin. Toisaalta digitalisaatio voi vähentää kontakteja ja aiheuttaa digisyrjäytymistä, koska kaikilla ei ole riittävästi digiosaamista eikä -välineitä.

Tulevaisuudessa iäkkäät osaavat käyttää digitaalisia alustoja nykyistä paremmin. Laitteiden käyttö kuitenkin vaikeutuu motoristen kykyjen ja näön heiketessä. Maahanmuuttajilla voi olla vaikeuksia käyttää digitaalisia palveluita, vaikka he muuten osaisivat toimia digimaailmassa⁴³. Teknologiaa voitaisiin hyödyntää nuorten avuntarvitsijoiden löytämiseksi, avun kohdentamiseen ja koordinoimiseen. Verkossa voi kohdata sosiaalisten tilanteiden peloista kärsiviä. Digitalisaatio ja sosiaalinen media voivat lisätä yksinäisyyttä ja ahdistuneisuutta. Voidaan-ko avunsaaja kohdata digimaailmassa niin, että syntyy läsnäolon tunne? Ystävöiminnassa moni verkkokohtaaminen johtaa tapaamiseen. Parhaimmillaan vapaaehtoiset kohtaavat yksinäisyyttä kokevia verkossa ja kasvotusten.

Digitalisaatio voi tehostaa järjestöjen hallintoa ja vapauttaa resursseja auttamistyöhön. Eri-tyisesti tekoäly ja automaatio voivat tukea avun koordinoimista. Etäkokoukset ja -koulutukset ovat jo tehostaneet järjestöjen ammattilaisten toimintaa. Digitaalisilla järjestelmillä ja tekoälyllä voidaan tunnistaa ja kohdentaa avun tarvetta sekä tavoittaa uusia autettavia.

3.4 Yhteiskunnan arvot kovenevat

Kärjistynyt mielipideilmapiiri kohdistuu myös heikoimmassa asemassa oleviin. Suomessa statuserot ovat viime vuosina kasvaneet ja yhteiskunnalliset mielipiteet kärjistyneet. Kansalaisten elämänlaatu ja voimavarat ovat heikentyneet 2020-luvun alkuvuosina, ja heikoimmassa asemassa oleviin kohdistettu arvostelu on yleistynyt. Haavoittuvassa asemassa olevia kuormittavat statusköyhyys ja arvosteleva puhe⁴⁴.

Sitran megatrendiraportti⁴⁵, samoin kuin Valtioneuvoston tulevaisuusselonteko nostavat huolenaiheeksi valeinformaation levittämisen ja hybridi-vaikuttamisen, joka hyödyntää ja vahvistaa yhteiskunnallisia jakolinjoja ja eripuraa. Hallittu ja sopuisa siirtymä kohti reilumpaa maailmaa näyttää yhä epätodennäköisemmältä, minkä takia tarvitaan tehokasta viestintää luotettavilta tahoilta. Brändiltään luotettava ja vahva Punainen Risti voisi viestinnällään toimia informaatiovaikuttamista vastaan. Ihmisoikeuksia puolustaviin tahoihin kohdistuu vihapuhetta ja jopa fyysistä uhkaa⁴⁶. Myös vapaaehtoiset ovat joutuneet uhkailun kohteeksi.

Sosiaalibarometrin mukaan yhdenvertaisuuden edistäminen ja eriarvoisuuden vähentäminen eivät enää ole poliittisia prioriteetteja⁴⁷. Tulevaisuudessa hyvinvoinnin lähteenä olisi toivottavaa käyttää esimerkiksi sosiaalisia suhteita, kestäviä elämäntapoja sekä mahdollisuuksia toimia yhteiseksi hyväksi⁴⁸.

42 Valtioneuvosto, 2024, s. 325 & 345

43 Zitting ym., 2024

44 Saari, 2025

45 emt., s. 44

46 Valtioneuvosto, 2024, s. 105, 380, 485

47 Eronen ym., 2025

48 Dufva & Rekola, 2023, s. 35

Eriarvoistumiskehitys on kiihtynyt viime vuosina. Kasvava osa väestöstä kokee, ettei heillä ole paikkaa yhteiskunnassa. Jos yhä isompi osa väestöstä kokee, ettei yhteiskunta palvele heidän tarpeitaan, voivat osattomuus, viha ja katkeruus nakertaa demokratiaa ja luottamusta yhteiskuntaan. Tulevaisuuden avustustoiminta voi olla demokratian heikentymisen, polarisaation ja radikalisoitumisen vastavoimana toimimista. Asenteiden kiristyminen, välinpitämättömyys ja näköalattomuus näkyvät auttamistoimintaympäristöissä.

Kaikki yhteiskunnassa eivät selviä byrokraatiasta, ja jäävät sen vuoksi palveluiden ulkopuolelle. Järjestöjen tarjoamat palvelut, kuten kohtaamispaikat ja ruoka-apu voidaan nähdä arjen demokratiatyönä. Ihmisten mukana pitäminen on tärkeää, jotta he pääsevät osaksi yhteiskuntaa. Demokratiatyön rooli kasvaa haja-asutusalueilla, kun virkailijat ja viranomaiset siirtyvät maantieteellisesti yhä kauemmaksi. Pahimmassa tapauksessa alueiden yhteisöllisyys murenee, jos ihmiset luovuttavat ja kokevat itsensä arvottomiksi.

3.5 Polarisoituminen lisää turvattomuutta

Korkean luottamuksen yhteiskunnissa ihmiset voivat odottaa, että heitä kohdellaan oikeudenmukaisesti ja yhteiskunta toimii heidän parhaakseen. Silloin yhteiskunta on yhtenäinen ja valmis kohtaamaan uhkia ja kriisejä. Väestön henkisen kriisinkestävyyyden vahvistaminen edellyttää panostusta tasa-arvoon, mielenterveyteen, demokratiaan, yhteisöllisyyteen ja osallisuuteen. Kriisit kohdataan vahvempina ja niistä myös palaudutaan.⁴⁹ Ilmastonmuutoksen vaikutukset, ajankohtaiset geopoliittiset jännitteet, taloudellinen epävakaus sekä informaatiovaikuttaminen voivat luoda monikriisin, jossa useat häiriötekijät vaikuttavat yhteiskuntaan samanaikaisesti. Monikriisiin varautuminen vaatii järjestöiltä kykyä ennakoita ja reagoida nopeasti monimutkaisiin tilanteisiin sekä ylläpitää luottamusta toimintaansa kohtaan. Pitkittyneissä monikriiseissä turvallisuuden tunne ja tulevaisuususkko ovat koetuksella⁵⁰.

Ihminen voi paremmin tuntiessaan olonsa turvalliseksi. Vallitsevat sosiaaliset, poliittiset ja terveyteen liittyvät haasteet heikentävät turvallisuuden tunnetta. Kyse on yksilön kokemuksesta, joka silti on juurtunut syvästi sosiaaliin, yhteisöllisiin ja yhteiskunnallisiin konteksteihin. Turvallisuuden tunne syntyy, kun ympäristö ja turvallisuusolosuhteet vastaavat yksilön tarpeisiin. Olennaista on nähdä asiat positiivisesti, ilman huolia. Turvattomuutta voi siis kokea ilman näkyvää uhkaa.⁵¹ Turvattomuuden tunnetta voivat aiheuttaa myös sellaiset julkiset palvelut, joiden varaan ei voi laskea⁵². Valtioneuvoston julkaisemassa paikalliseen kansalaistoimintaan paneutuneessa raportissa järjestö- ja kansalaistoiminta nähdään osana tulevaisuuden kokonaisturvallisuutta⁵³. Paikallisten yhteisöjen rooli on jäänyt julkisessa keskustelussa vähemmälle huomiolle varautumisesta, kriisinhallinnasta ja turvallisuuden tunteen luomisesta puhuttaessa. Sen sijaan keskustelussa on korostunut viranomaisten, yksilöiden ja kotitalouksien rooli. Paikallinen kansalaistoiminta tukee yhteiskunnan resilienssiä eli kyvykkyyttä turvata yhteiskunnan toimintaa.

Turvallisuuspuheen yleistyminen julkisessa keskustelussa vaikuttaa avustustoimintaan. Puheissa keskitytään pääasiassa maanpuolustukseen, sotilaallisiin uhkiin ja turvallisuuspoliittisiin näkökulmiin. Turvallisuutta sen sijaan rakentaisivat ruohonjuuritason usko tasa-arvoon ja jaetut visiot yhteiskunnasta. Järjestöjen aktiivinen paikallistoiminta nähdään tärkeäksi, koska ne voivat parantaa kokonaisturvallisuutta ja yhteiskunnan resilienssiä. Yhteisöllisyyden vahvistaminen ja arjen resilienssi edesauttavat myös poikkeustilanteissa toimimista.

Koska digitaaliset alustat saattavat kriisitilanteissa lakata toimimasta, esimerkiksi pienillä paikakunnilla laajat henkilökohtaiset verkostot parantavat järjestön valmiutta, jotta tiedetään,

49 Valtioneuvosto, 2024, s. 100 & 450; Kestilä & Karvonen, 2025, s. 101–105

50 Valtioneuvosto, 2024, s. 46

51 Pessi ym. 2025

52 Väisänen & Kraav, 2022; Ilmoniemi & Ranta, 2025

53 Mäenpää ym., 2005

kuka osaa ja keneltä voi lainata hyödyllisiä laitteita ja tavaroita. Paikallistuntemus ja yhteistyö paikallistason järjestöjen kesken nähtiin olennaisina tulevaisuuden valmiustoiminnassa.

Ilmastonmuutoksen vaikutukset, geopoliittiset jännitteet, taloudellinen epävakaus sekä informaatiovaikuttaminen voivat luoda monikriisin, jossa useat häiriötekijät vaikuttavat yhteiskuntaan samanaikaisesti. Monikriisiin vastaaminen edellyttää järjestöiltä kykyä ennakoida ja reagoida monimutkaisiin tilanteisiin sekä ylläpitää luottamusta toimintaansa. Tämä on erityisen tärkeä Punaiselle Ristille julkisoikeudellisen aseman vuoksi.

3.6 Ilmastonmuutokseen vastaaminen – mahdollisuus kehitykseen?

Ilmaston muuttuessa äärisääät yleistyvät. Suomessa ilmastonmuutos lisää sademääriä, mutta kuivuus yleistyy kesällä Etelä- ja Keski-Suomessa. Hellejaksot aiheuttavat kuolemia, heikentävät työoloja ja laskevat työn tuottavuutta. Ilmastonmuutos luo ekologista kestävyyskriisiä, joka murentaa taloutta. Näistä syistä alkaa olla kiire uudistaa taloutta niin sanotun vihreän siirtymän keinoin.⁵⁴ Valtioneuvoston tulevaisuusselonteko määrittelee vihreän siirtymän muutoksena kohti ekologisesti kestävästä taloutta ja kasvua, joka ei perustu luonnonvarojen ylikulutukseen. Siirtymässä pitäisi huomioida ilmaston rinnalla muut ympäristö- ja luontovai-
kutukset, taloudellinen kestävyys sekä sosiaalinen oikeudenmukaisuus.⁵⁵

Väestön hyvinvointikatsaus tuo esiin, miten tärkeä on turvata oikeudenmukaisuus vihreässä siirtymässä. Ilmastonmuutoksen hillitseminen ja luonnonvarojen niukentuminen heikentävät hyvinvointivaltioiden rahoituspohjaa sekä ihmisten hyvinvointia. Vihreän siirtymän oikeudenmukaisuudella tarkoitetaan ympäristöystävällisiä ratkaisuja, joiden taloudelliset ja sosiaaliset hyödyt ja haitat jakautuvat tasapuolisesti väestöryhmien kesken. Haittoja voivat olla energiankulujen nousu ja työmarkkinoiden rakennemuutokset.⁵⁶

Vihreä siirtymä aiheuttaa työpaikkojen menetyksiä etenkin fossiilisen energian tuotannossa, millä on taloudellisia ja poliittisia vaikutuksia.⁵⁷ Ilmastonmuutokseen vastaaminen on Suomessa kiistanalaisempaa kuin monissa muissa maissa.⁵⁸ Ekologinen kestävyyskriisi saattaa tuoda ihmisille huolia omasta elinkeinosta. Ilmastonmuutosta vähätellään, ja jännite ympäristötekoja vaativien ja väheksyvien välillä kasvaa.⁵⁹

Suomessa on varauduttava globaalien muuttoliikkeiden kasvuun ilmastopakolaisuuden myötä. Elinympäristöjen köyhtyminen ja sään ääri-ilmiöt nähtiin suurempana riskinä kuin vihreän siirtymän epäoikeudenmukaisuus. Työpajaosallistajat toivat esille, että vihreä siirtymä saattaa korostaa kahtiajakoa kaupunkien ja harvaan asuttujen alueiden välillä. Kaikki eivät ole lainkaan tietoisia ilmastonmuutokseen ja vihreään siirtymään liittyvistä seikoista, mikä voi aiheuttaa ristiriitoja asiaan vakavasti suhtautuvien välillä. Ilmastotoimien pelättiin tuottavan uusia rakennemuutospaikkakuntia.

Jännitteeseen voidaan vastata näyttämällä positiivista esimerkkiä: haittapuolet eivät ole niin suuria kuin ilmastonmuutoksen haitat. Ilmastonmuutokseen vastaaminen voisi auttaa järjestöjä jopa kehittämään toimintaansa sekä houkuttelemaan nuoria vapaaehtoisia ja uusia lahjoittajia. Se edellyttää toiminnan vaikuttavuuden osoittamista ja siitä viestimistä. Sisällyttämällä vihreän siirtymän näkökulmia toimintaansa järjestöt voivat auttaa ekologisen kestävyyskriisin ratkaisemisessa.

54 Dufva & Rekola, 2023, Valtioneuvosto, 2024

55 Valtioneuvosto, 2024, s. 143

56 Kestilä & Karvonen, 2025, s. 109

57 OECD, 2024; Valtioneuvosto 2024, s. 284

58 OECD, 2024

59 Dufva & Rekola, 2023, s.25

4 Haavoittuvassa asemassa olevien avun tarpeiden muutokset

Avun tarpeet ovat muuttuneet viimeisen viiden vuoden aikana. Elinkustannusten nousu ja sosiaaliturvan leikkaukset ovat lisänneet toimeentulovaikeuksia ja avun tarpeita. Avun tarpeet lisääntyvät yhä poliittisten päätösten seurauksina tulevina vuosina. 2020-luvun alun koronapandemia koetteli ihmisten mielenterveyttä, minkä jälkeen mielenterveysongelmat, yksinäisyys ja nuorten pahoinvointi yleistyivät. Siksi matalan kynnyksen palveluiden, kuten ruoka-avun, kysyntä on kasvanut. Tarjonta ei ole pystynyt vastaamaan siihen riittävästi. Myös palvelujen digitalisaatio ja niiden keskittäminen kunta- ja maakuntakeskuksiin ovat vaikeuttaneet haavoittuvassa asemassa olevien palveluiden saamista.

Kymmenen vuoden päästä haavoittuvassa asemassa olevia ihmisiä on yhä enemmän ja heidän ongelmansa syvenevät, kuten selvityksessä on pitkin matkaa käynyt ilmi. Siksi haavoittuvat ryhmät tulevat olemaan entistä vaikeammin tunnistettavissa ja ennakoitavissa.

Hyvinvointivaltio muuttuu: Julkisten palveluiden saatavuus vaikeutuu, minkä takia haavoittuvassa tilanteessa olevat ihmiset tarvitsevat järjestöjen palveluita ja paikallista toimintaa entistä enemmän. Apua esimerkiksi mielenterveysongelmiin on entistä harvemmin saatavilla, kun julkisen sektorin kyky vastata yleistyviin mielen ongelmiin näyttää epävarmalta. Myös työssäkäyvien köyhyys, tulee todennäköisesti yleistymään entisestään, mikä vaikeuttaa avun saantia, ellei ratkaisuja löydetä, esimerkiksi julkisen ja kolmannen sektorin yhteistyöstä. Poliittiset suhdanteet vaikuttavat maahanmuuttaneiden integrointiin yhteiskuntaan. Maahanmuuttaneet ovat erittäin heterogeeninen ryhmä, jolla voi olla erityisiä palvelutarpeita. Haavoittuvassa asemassa olevien tuen tarpeet syvenevät ja pitkittyvät samalla, kun julkisen sektorin mahdollisuudet tarjota tukea heikentyvät.

Haja-asutusalueiden ikääntyvien asukkaiden tilanne vaikeutuu, jos julkisten palveluiden keskittäminen keskuksiin jatkuu. Siten haavoittuvuus riippuu ihmisen elämäntilanteesta, mutta on myös maantieteellisestä sijainnista. Paikallisen toiminnan merkitys korostuu Punaisen Ristin toiminnassa. Ikäihmiset tarvitsevat lisää paikallista tukea, kun palvelut eriytyvät väestörakenteesta.

Digitalisaatio helpottaa avun saamista keskustojen ulkopuolella eläville. Toisaalta ihminen voi kokea yksinäisyyttä ja syrjäytymistä, koska kasvokkaiset palvelut vähenevät. Jos teknologian käyttö ei onnistu, apua tarvitseva saattaa syrjäytyä palvelun ulkopuolelle. Tarpeet digitaalisille ja -laitteille yleistyvät.

Yhteiskunnan arvopohjan muutos, polarisaatio ja yhteiskunnallisen luottamuksen heikkeneminen rapauttavat yhteiskunnan toimintakykyä. Tämä heikentää ennestään haavoittuvassa asemassa olevien tilannetta ja voi vaikuttaa omanarvontuntoon. Apua tarvitsevat saattavat tuntea myös turvattomuutta alueilla, joilta puuttuu palveluita. Kriiseihin varautuminen vaatii resilienssin vahvistamista, eli järjestöiltä läsnäoloa ja paikallistuntemusta, jotta turvallisuuden tunnetta saataisiin vahvistetuksi.

Ilmastonmuutos ja vihreä siirtymä: Ilmastonmuutoksesta johtuvat globaalit kriisit vaikuttavat Suomeen monella tapaa. Ilmastopakolaisuus, toisaalta vihreä siirtymä kotimaassa voivat kiihdyttää polarisaatiota ja lisätä haavoittuvassa asemassa olevien määrää. Uusia avuntarvitsijaryhmiä voivat tulevaisuudessa olla ilmastonmuutoksen suorista sekä epäsuorista taloudellisista vaikutuksista kärsivät. Ilmastopakolaiset tulevat kohtaamaan Suomessa samoja vaikeuksia kuin monet maahanmuuttaneet kohtaavat jo nyt, ellei niihin keksitä ratkaisuja. Suomen kuumenevat kesät lisäävät etenkin ikäihmisten terveysongelmia.

5 Yhteenveto: Avun tarve kasvaa, mutta auttajia on entistä vähemmän

Toimeentulovaikeuksien yleistyminen ja sosiaalisen eriarvoisuuden kasvu luovat paineita järjestökentälle. Julkisen sektorin säästöt lisäävät entisestään järjestöjen tuottamien palveluiden ja tuen tarvetta. Samaan aikaan järjestöjen rahoitusta ja toimintaedellytyksiä heikennetään. Järjestöillä on tulevaisuudessa entistä enemmän tehtävää julkisen sektorin palveluiden täydentämisessä. Rahoitusleikkaukset kuitenkin vaikeuttavat järjestöjen kykyä uudistua ja vastata uusiin tarpeisiin. Esimerkiksi Punaisessa Ristissä lisääntynyt avun tarve on näkynyt niin, että paikallisosastoille on tullut taloudellisen avun pyyntöjä.

Muutostrendit vaikuttavat myös vapaaehtoistyöhön. Sitä halutaan tehdä sitoutumatta järjestöihin ja ajallisesti entistä lyhyemmissä jaksoissa. Toimeentulovaikeuksien yleistyminen saattaa vähentää vapaaehtoisten matkustus- ja kouluttautumismahdollisuuksia. Niiden, jotka tekevät kahta tai useampaa työtä, aika ja jaksaminen eivät välttämättä riitä vapaaehtoistyöhön. Vapaaehtoisten ikääntyessä osasta auttajista tulee avun tarvitsijoita. Harvaan asutuilta alueilta voi olla vaikea löytää vapaaehtoisia jo nyt, ja ongelma voi kasvaa.

Järjestöjen tekemä työ on yhteiskunnallisesti tärkeää, ja odotukset sitä kohtaan kasvavat hyvinvointiyhteiskunnan rahoituspainoiden keskellä. Valtion rahoituksen vähentyessä monipuolisen rahoituspohjan ja erilaisten hankerahoitusten merkitys kasvaa entisestään.

Järjestöt antavat usein sosiaalista tukea, joka voi tulla lähelle, olla empaattista ja rakentaa luottamusta. Tuki voidaan nähdä arjen demokratiatyönä, jolla on itseisarvo myös luottamuksen ja sisäisen turvallisuuden rakentajana. Usein järjestöjen toiminta tavoittaa ne väestöosat, joita muut eivät tavoita ja pystyy tarjoamaan sellaisia palveluita, johon viranomaistoiminta ei kykene, kuten apua tarvitsevan rinnalla kulkemista. Järjestöjen paikallisella tasolla tekemä työ mahdollistaa kohtaamisen ja yhteiskuntaan osallistumisen ainutlaatuisella tavalla ehkäisten yhteiskunnan polarisaatiota. Järjestöjen taloudellisten edellytysten turvaaminen nyt ja tulevaisuudessa olisikin tärkeää kansalaisten hyvinvoinnin ja yhteiskunnallisen luottamuksen vahvistamiseksi.

Koronapandemian myötä ymmärrys paikallisuuden merkityksestä avustustoiminnassa ja yhteiskunnassa yleensä on kasvanut. Nyt ymmärretään aiempaa selkeämmin, että hyvinvointi rakentuu paikallisissa yhteisöissä. Paikallistoiminnalla on erityinen merkitys haavoittuvien ryhmien tavoittamisessa, heidän toimijuutensa tukemisessa ja yhteiskunnan eheyden rakentamisessa.

Haavoittuvassa asemassa olevilla väestöryhmillä ja yksilöillä on moninaisia tarpeita, ja esiin nousee kysymys resurssien riittävydestä ja kohdentamisesta. Avun tarpeita joudutaan priorisoimaan. Kyky kanavoida ihmisten auttamishalu vapaaehtoistehtäviin tai lahjoituksiksi on järjestöille elintärkeää. Järjestöjen tulevaisuuden toiminnan ennakointi on epävarmaa ajan-kohtaisten geopoliittisten jännitteiden takia.

Punainen Risti nähdään yhteiskunnallisesti merkittävänä ja luotettavana toimijana. Se on keskeinen humanitaarisen ja kriisiavun antaja. Järjestö on näkyvä toimija ja sillä on tärkeä rooli yhteiskunnan ja paikallisen resilienssin ja turvallisuuden tunteen vahvistamisessa. Sillä on erityinen tehtävä kriiseissä ja niihin varautumisessa valtakunnallisella ja paikallisella tasolla. Kyky aktivoida ja ylläpitää paikallista vapaaehtoistoimintaa on yhteisöjen kriisien siedon kannalta ratkaisevaa. Punaisen Ristin tulee kaiken aikaa olla tietoinen väestön uusista avun tarpeista. Uudenlaisia avun muotoja se voi rakentaa yhdessä henkilöstön, vapaaehtoisten, sidos- ja kohderyhmien kanssa.

Menetelmät ja toteutus

Selvityksen tavoitteena oli kartoittaa Suomen Punaisen Ristin ja muiden järjestöjen toimintaympäristöä sekä sen muutoksia. Työtä ohjasi neljä tutkimuskysymystä, jotka käsittelivät haavoittuvassa asemassa olevien määrittelyä, heidän avun tarpeidensa muutoksia, tulevaisuuden kehityssuuntia sekä näiden vaikutuksia auttamistyöhön.

Aineisto kerättiin viidellä menetelmällä:

- 1. Yhteiskunnallisten muutostrendien tarkastelu** perustui pragmaattiseen kirjallisuuskatsaukseen, jossa hyödynnettiin ajankohtaista tutkimustietoa ja rekisteriaineistoja.¹
- 2. Haavoittuvuutta kartoittava integroiva kirjallisuuskatsaus** rakensi kokonaiskuvaa haavoittuvuuden käsitteestä ja sen muutoksista.²
- 3. Sidosryhmähaastattelut** (6 kpl) toteutettiin puolistrukturoituna teemahaastatteluina kolmannen ja julkisen sektorin asiantuntijoille.
- 4. Työpajat** (4 kpl, 21 osallistujaa) järjestettiin Punaisen Ristin henkilöstölle, vapaaehtoisille ja asiakkaille. Niissä käsiteltiin neljää keskeistä muutostrendiä ja niiden vaikutuksia.
- 5. Punaisen Ristin johdon tulevaisuustyöpaja** (14 osallistujaa) käytti pre-mortem-harjoitusta riskien ja epäjatkuvuuksien tunnistamiseen.

Aineistot analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä³ ja tuloksia vahvistettiin aineistotriangulaation avulla. Selvityksessä painottui ennakointi, jota tuettiin tulevaisuusorientoituneilla kysymyksenasetteluilla ja skenaariotyöskentelyllä. Kokonaisuudessaan selvitys yhdisti määrällistä ja laadullista tietoa sekä osallistujien kokemuksia, muodostaen ajankohtaisen tilannekuvan järjestöjen toimintaympäristöstä.

Viitteet: ¹ Kuronen, 2022; Tirkkonen, 2023; ² Salminen, 2011; ³ Tuomi & Sarajärvi, 2024

Lähteet

(Integroivassa kirjallisuuskatsauksessa käytetyt lähteet on lähdeluettelossa merkitty tähdellä)

Aalto, A.-M., Ilmarinen, K., Muuri, A. & Ikonen, J. (2022). Sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuus ja asiakkaskokemukset. Teoksessa Sakari Karvonen, Laura Kestilä & Paula Saikkonen (toim.) *Suomalaisten hyvinvointi 2022*. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 226–250. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-996-2>

Azem, L., Al Alwani, R., Lucas, A., Alsaadi, B., Njihia, G., Bibi, B., Alzubaidi, M., & Househ, M. (2023). Social Media Use and Depression in Adolescents: A Scoping Review. *Behavioral sciences (Basel, Switzerland)*, 13(6), 475. <https://doi.org/10.3390/bs13060475>

CAF (2025). *World Giving Report 2025*. Charities Aid Foundation. Saatavilla 12.8.2025 <https://www.worldgivingreport.org/>

Dufva, M. & Rekola, S. (2023). *Megatrendit 2023*. Sitran selvityksiä 224.

Eronen, A., Londén, P., Palanne, A., Peltosalmi, J. & Teittinen, A. (2025). *Sosiaalibarometri 2025*. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry.

* Ervasti, K., Mäki-Petäjä-Leinonen, A., Issakainen, M., Gadd, K., Teerikangas, M., Mauranen, K., Savonen, J., & Aaltonen, M. (2023). Marginalisoituihin ryhmiin kuuluvien ikääntyneiden oikeudet tutkimuksen kohteena. *Gerontologia*, 37(4), 378–380. <https://doi.org/10.23989/gerontologia.140948>

ICRC (2024). *Professional Standards for Protection Work*.

IFRC (2020). *Protection, Gender and Inclusion – Operational Framework*. International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies

* Ilmarinen, K., Vuorenmaa, M., Karvonen, S., & Lammi-Taskula, J. (2023). Tyydyttymätön palvelutarve lapsiperheitä tukevista sosiaalipalveluista. *Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti*, 60(1). <https://doi.org/10.23990/sa.109129>

Ilmoniemi, M. & Ranta, J. (2025). Turvattomuus yhteiskunnallisessa häiriötilanteessa: asunottomuutta kokeneiden toimijuus palvelujärjestelmäsuhhteissa koronapandemian aikana. *Janus vol. 33 (2) 2025*, 133–15. <https://journal.fi/janus/article/view/147921/105608>

Isola, A., Kaartinen, H., Leemann, L., Lääperi, R. ym. (2017). Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. *Terveyden ja hyvinvoinnin laitos*. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-917-0>

Jakonen, M. (12.4.2024). Työssäkäyvät köyhät – mieluummin näkymätön ilmiö. *Acatiimi*. Saatavilla 11.8.2025 <https://acatiimi.fi/2024/04/12/tyossakayvat-koyhat-mieluummin-nakymaton-ilmiö/>

* Juhila, K., Raitakari, S., Karjalainen, R. ym. (2024). Asumissosiaalinen lähiyö gentrifoitavalta asuinalueelta poismuuttamaan joutuvien asukkaiden parissa. *Yhdyskuntasuunnittelu* 62(1), 28–50. <https://doi.org/10.33357/ys.129681>

Kallio, J. & Hakovirta, M. (2020). Johdanto: Huono-osaisuus ja köyhyys lapsiperheissä. Teoksessa J. Kallio & M. Hakovirta (toim.) *Lapsiperheiden köyhyys & huono-osaisuus*. Vastapaino, s. 7–33.

* Kaihlanen, A., Borodulin, K., Kouvonon, A. ym. (2025). Ratkaisuja sosiaali- ja terveydenhuollon digitalisaatioon: näin tuet asiakkaiden yhdenvertaisuutta ja ammattilaisten työtä. *Terveyden ja hyvinvoinnin laitos*. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-480-2>

Kainulainen, S., & Saari, J. (2018). Samassa veneessä: empatiakuilujen poliittinen ulottuvuus Suomessa. *Politiikka*, 60(4), 310–323. Noudettu osoitteesta <https://journal.fi/politiikka/article/view/77335>

Kainulainen, S & Wiens, V. (2023). Survival efforts and successes of people. In Kainulainen, S. (Ed.). *In the Backyard of Finnish Happiness – Empirical Observations from the Happiest Country on Earth*. (Diak Publications 4). Diakonia University of Applied Sciences.

Kainulainen, S. (2025). Mureneva hyvinvointiyhteiskunta ja huono-osaiset. *Dialogi* 4.6.2025. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2025041125761>

Kansalaisareena (2024). *Vapaaehtoistoiminta Suomessa 2024 -tutkimusraportti*. Saatavilla 10.8.2025 https://kansalaisareena.fi/wp-content/uploads/2024/05/Vapaaehtoistoiminta_Suomessa_Raportti_2024.pdf

Kraav, I. & Niemelä, P. (2022). *Insecurity related to values*. Teoksessa Juhani Laurinkari (Toim.) *The Phenomenology of Human Security and Insecurity*. Marburg: Metropolis-Verlag.

Keha-keskus (2025). *Työllisyyskatsaus Kesäkuu 2025*, saatavilla 12.8.2025 <https://www.tyollisyyskatsaus.fi>

* Kestilä, L. & Karvonen, S. (2025) *Ratkaisuja kestävän yhteiskunnan rakentamiseen - Väestön terveys- ja hyvinvointikatsaus 2025*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-444-4>

* Kirjavainen, P. (2024). Haavoittuvassa asemassa olevan osallisuuden kokemuksen muodostuminen: kohtaamisia julkisessa palvelujärjestelmässä. *Acta Wasaensia* 544. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-395-166-2>

Kivelä, P. (2014) *Syrjässä syrjäytyneet*. Pelon sosiaalipolitiikka ja verkostoyhteistyön mahdollisuudet maaseudulla. *Sininauhaliitto*. https://storage.googleapis.com/sininauhaliitto-production/2017/12/111088ed-syrjassa_syrjaytyneet_kirja_sininauhaliitto.pdf

* Kivipelto, M., Ilmarinen, K., & Karjalainen, P. (2024). Sosiaalityön ammattilaisten näkemyksiä asumisesta ja siihen liittyvästä huono-osaisuudesta. *Yhdyskuntasuunnittelu*, 61(4), 12–33. <https://doi.org/10.33357/ys.121860>

Kotiluoto, T. (2024). Valtakunnallisen ruoka-apukyselyn loppuraportti. Suomen Punainen Risti. Luettavissa osoitteessa: https://www.punainenristi.fi/globalassets/13.-uutiset/2024/ruoka-apukysely-2024/spr_ruoka-apukysely_loppuraportti-2024.pdf, luettu 18.4.2025.

Kuronen, M. (2022). Marginaalisuuden, haavoittuvuuden ja nais erityisyyden käsitteellisiä paikannuksia. Teoksessa A. Jokinen, S. Raitakari & J. Ranta (toim.) Sosiaalityö yhteiskunnan marginaaleissa – Konstruktivistisia jäsenyyksiä. Vastapaino, s. 55–84.

Kuusisto, O., Merisalo, M., Kääriäinen, J. Hänninen, R. ym. (2022). Digiosallisuus Suomessa. Valtioneuvosto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-182-7>

Laihiala, T. (2018). Kokemuksia ja käsityksiä leipäjonoista – Huono-osaisuus, häpeä ja ansaitsevuus. Dissertations in Social Sciences and Business Studies No 163. Itä-Suomen yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-61-2699-9>

* Majlander, S., Vihtari, J., Kekkonen, M. ym. (2023) Lasten ja nuorten palveluiden yhdenvertainen saavutettavuus - Kansallisen lapsistrategian toimenpiteen 14 raportti. terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-027-9>

Mäenpää, P., Faehle, M., Grönlund, H. ym. (2025). Reaktiivisuutta, paikallistietoa ja huolenpitoa. Paikallinen kansalaistoiminta vahvistaa yhteiskunnan pitkäjänteistä resilienssiä ja kriisivalmiutta. Valtioneuvoston kanslia. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/166203/VNTEAS_2025_2.pdf

Niemelä, M. & Laaninen, M. (2024). Suomalaisten koettu hyvinvointi kriisien aikana. Teoksessa A. Rajavuori (toim.) Eriarvoisuuden tila Suomessa 2024 (s. 19–46). Kalevi Sorsa Säätiö.

Niemelä, J. & Auvinen, T. (2021). Järjestötieto hyvinvointialueiden tietojohdantamisessa. Selvityshenkilöiden raportti kansalaisyhteiskunnasta saatavan tiedon hyödyntämisestä sosiaali- ja terveydenhuollossa. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2021:37. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-8432-5>

OECD (2024). Megatrends and the Future of Social Protection. OECD Publishing.

Peltosalmi, J., Eronen, A., Londén, P. & Ruuskanen, P. (2024). Järjestöbarometri 2024 – Ajankohtaiskuva sosiaali- ja terveysjärjestöistä. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry.

Pessi AB, Grant E, Grönlund H, Johasen BS, Kallio M, Spännäri J, Vähäsarja E & Worline M (2025). Editorial: From safety to sense of safety. Front. Psychol. 16:1624676. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2025.1624676>

* Rajala, T., Isola, A.-M., Puuronen, A., & Kallio, J. (2024). Nuorten arkipäivän kokemuksia köyhyydestä – kuvaileva teema-analyysi. Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti, 61(4). <https://doi.org/10.23990/sa.130662>

Rantamäki, N., Kattilakoski, M., & Halonen, M. (2021). Alueellinen yhdenvertaisuus maakunnallistuvissa sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteissa. Yhteiskuntapolitiikka, 86(4), 383–394. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2021091546266>

* Rantanen, T., Juujärvi, S., Silvennoinen, P., & Järveläinen, E. (2023). Haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien digitaalinen syrjäytyminen sosiaali- ja terveysalan osaamisen haasteena. Ammattikasvatuksen aikakauskirja, 25(3), 50–69. <https://doi.org/10.54329/akakk.137484>

Raitakari, S. & Hekkala, M. (2023). Koronapandemia yhteiskunnan marginaalista katsottuna. Teoksessa M. Hekkala & S. Raitakari (toim.) Osallisuutta ja osattomuutta yhteiskunnan marginaaleissa – Muuttuvat palvelut ja hyvinvointi koronapandemiassa. Tampereen yliopisto, s. 7–18.

Saari, J. (2015). Huono-osaiset – Elämän edellytykset yhteiskunnan pohjalla. Gaudeamus.

Saari, J. (2025). Ihmisiä yhteiskunnan portailla – Eriarvoisuus statusyhteiskunnassa. Gaudeamus.

Saari, J. (2023). From the great recession in 1990s to 2020s. Teoksessa S. Kainulainen (toim.) In The Backyard of Finnish Happiness - Empirical Observations from the Happiest Country on Earth (s. 31–56). Diakonia University of Applied Sciences.

Salminen, A. (2011). Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppisiin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasan yliopisto.

* Salonen, S. & Kotilainen, S. (2024). Kohti eettistä kestävyttä tekoälylukutaitojen kanssatutkimuksessa. Aikuiskasvatus 4/2024, 242–254. <https://doi.org/10.33336/aik.141641>

* Sorkkila, M., Panula, V., Kiuru, N., Pöysä, S., Junttila, N., Lerkkanen, M.-K., & Pakarinen, E. (2023). Vanhempien hiljaisia ääniä: Vanhemmuuden uupumuksen ja työuupumuksen alaryhmät koronapandemian aikana. Kasvun tuki -aikakauslehti, 3(2). <https://doi.org/10.61259/kt.141959>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2025). Aikuisväestön hyvinvointi ja terveys – Terve Suomi 2024: Luottamus terveys- ja sosiaalipalveluihin heikentynyt – asiakastyytyväisyys säilynyt korkealla tasolla. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2025051241025>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (25.8.2025) THL:n tarkentama laskentamalli muuttaa kuvaa sosiaaliturvavaleikkausten vaikutuksista. Saatavilla 26.8.2025 <https://thl.fi/-/thl-n-tarkentama-laskentamalli-muuttaa-kuvaa-sosiaaliturvavaleikkausten-vaikutuksista>

Tirkkonen, S. (2023). Merkityksellisistä yhteyksistä ja haavoittuvuudesta – mielenterveyden ongelmat filosofisina kysymyksinä. Luettavissa osoitteessa: <https://katsaus.kriittinenkorkeakoulu.fi/sanna-tirkkonen-merkityksellisista-yhteyksista-ja-haavoittuvuudesta-mielenterveyden-ongelmat-filosofisina-kysymyksina/> luettu 18.4.2025

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2024). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vaarama, M. & Mäki-Opas, T. (2020). Systemisellä ja osallistavalla otteella parempaan yhteiskunnan sosiaaliseen laatuun ja yksilöiden elämänlaatuun. Focus Localis 48(4), 65–85.

Valtioneuvosto (2024). Tulevaisuusselonteon 1. osan strateginen toimintaympäristöanalyysi. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-553-5>

Valtioneuvosto (2025). Kansalaispulssi – 62. kierros. Saatavilla 10.8.2025 <https://valtioneuvosto.fi/documents/194055633/200124111/Kansalaispulssi%2010.4.2025.pdf/8b490432-1d06-e4f8-43d4-16372f7290d7/Kansalaispulssi%2010.4.2025.pdf?t=1744374139158>

Viertola, Juha (2025). Järjestö- ja vapaaehtoistoimintaa koskevan sääntelyn kehittäminen – Selvitysmiehen raportti. Oikeusministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-357-5>

Virokannas, E., Liuski, S. & Kuronen, M. (2020). The contested concept of vulnerability – a literature review. *European Journal of Social Work* 23(2), 327–339. <https://doi.org/10.1080/13691457.2018.1508001>

Väisänen, R & Kraav, I. (2022). Endangerment of achieved security and continuity of well-being: Phenomenology of midlife insecurity. Teoksessa Juhani Laurinkari (Toim.) *The Phenomenology of Human Security and Insecurity*. Marburg: Metropolis-Verlag.

Zitting, J., Henttu, V. & Nummela, N. (2025). Kasvokkaista palvelua tarvitaan yhä digikuilujen takia. *Dialogi* 7.2.2025. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe202501092017>

Zitting, J. & Kainulainen, S. (2025). Ruoka-apu ja toimeentulotuen alikäyttö. Teoksessa P. Saikkonen & S. Mukkila (toim.) *Toimeentulotuki 2020-luvulla – Tavoitteena parempi viimesijainen turva* (s. 129–135). *Terveiden ja hyvinvoinnin laitos*. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-450-5>

Zitting, J., Wiens, V. & Kainulainen, S. (2025). Do Challenges in the Accessibility of Welfare Services Explain the Need for Food Aid? *Social Inclusion*, 13(2025). <https://doi.org/10.17645/si.10342>

Zitting, J. (2021). Miten huono-osaisuutta määritellään tutkimuksissa? *Dialogi* 17.8.2021. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2021053132334>

Zitting, J., & Kainulainen, S. (2023). Koronapandemian vaikutukset ruoka-aputoimintaan. *Yhteiskuntapolitiikka*, 88(1), 45–52. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2023021627531>

Zitting, J., Kemppainen, L., Saario, P., Kouvonon, A., & Wrede, S. (2024a). Ruoka-apuun turvautuminen Suomessa asuvien yli 50-vuotiaiden venäjänkielisten keskuudessa. *Yhteiskuntapolitiikka*, 89(4), 350–361. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2024091070279>

Zitting, J., Andersson, M., Wiens, V. & Kainulainen, S. (2024b). Huono-osaisuus Suomessa -karttasovelluksen hyödyntäminen avun tarpeen kohdentamisessa – Case Suomen Punainen Risti. Teoksessa J. Helminen (toim.) *Osaamiskärjistä suuntaviivoja strategisiin tutkimus- ja kehittämissohjelmiin – Diakonia-ammattikorkeakoulun vuosikirja 2024*. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-493-450-3>